

Verantwoording enquête “effecten tekorten sociaal domein op toegang gemeentelijke zorgvoorzieningen”

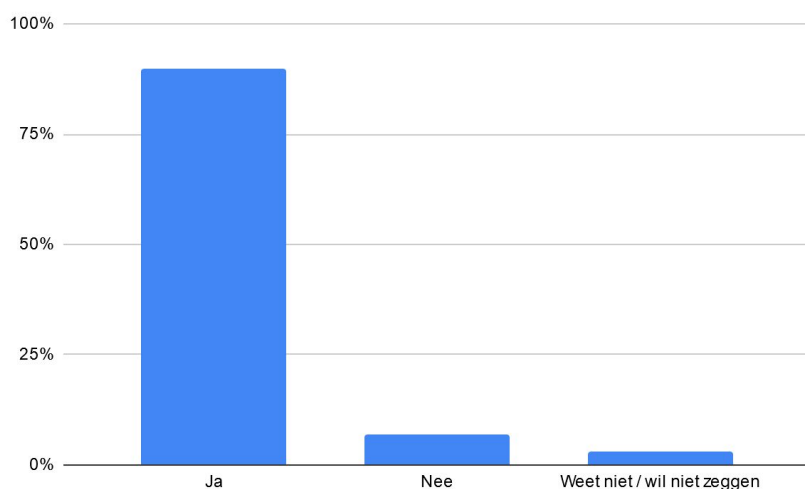
Investico en EenVandaag hielden via de Vereniging Nederlandse Gemeenten een enquête onder alle Nederlandse gemeenten. De enquête werd verstuurd aan de contactenlijst ‘wethouders sociaal domein’ van de VNG. Het was mogelijk de enquête anoniem in te vullen. Het onderzoek is gehouden tussen 3 november en 11 december 2020.

De enquête werd ingevuld door 151 respondenten. We vroegen de respondenten om de enquête door maximaal één persoon per gemeente te laten invullen. Er vanuit gaande dat respondenten dit werkelijk hebben gedaan, is de respons 43%. Het totale aantal gemeenten was in 2020 namelijk 355.

Hieronder geven we de belangrijkste resultaten. Bij enkele vragen was het mogelijk om een toelichting te geven. We geven een selectie uit deze open antwoorden.

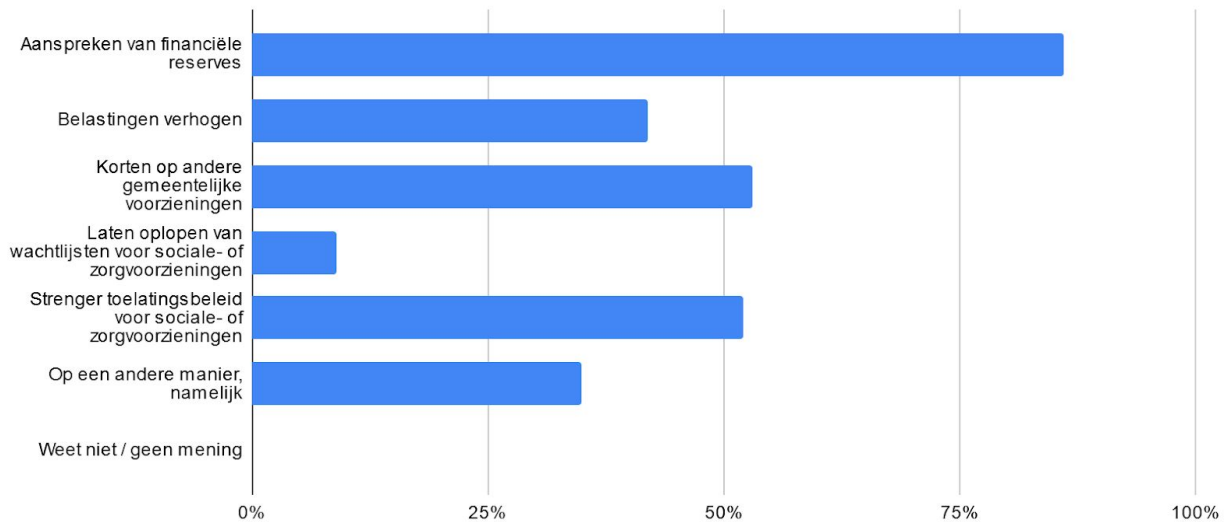
Kampt uw gemeente met financiële tekorten voor het sociaal domein?

151 respondenten

U heeft aangegeven dat uw gemeente kampt met tekorten voor het sociaal domein. Hoe gaat uw gemeente om met deze tekorten?

136 respondenten, meerdere antwoorden mogelijk

“Onze tekorten hebben geleid tot een kerntakendiscussie. We zitten midden in dat proces. Dat proces wordt door de gemeenteraad getrokken en ik ben erg bang dat vooral geschrapt gaat worden in voorliggend veld. Dat zou tot gevolg kunnen hebben dat we op termijn nog duurder uit zijn.”

“Rijk overtuigen van onbehoorlijk bestuur”

“Claim Rijk”

“Begroting met tekorten inleveren en bezuinigen”

“Het laten oplopen van wachtlijsten en/of een strenger toelatingsbeleid kan onderdeel van de bezuinigingsvoorstellen worden.”

“Vooralsnog dekken we de tekorten door financiële reserves aan te spreken en te bezuinigen door 5% korting door te voeren op alle beïnvloedbare posten op onze begroting. Voor de komende jaren staat belastingverhoging en een bezuinigingsoperatie ons te wachten.”

“Onze tekorten zitten vooral op jeugd en WMO. We proberen zo goed mogelijk te sturen op de toegang. Voor jeugd gaat dat steeds beter, ondanks het feit dat er andere verwijzers zijn (huisartsen en specialisten), waarop we weinig invloed hebben. We proberen echter ná deze indicatie met de zorgpartij te overleggen of de zorg wel passend is of dat er alternatieven zijn.”

“Vanuit algemene reserve is met name voor Jeugd 8 ton extra toegevoegd aan het budget Jeugd en dan nog komen we 5 ton tekort.”

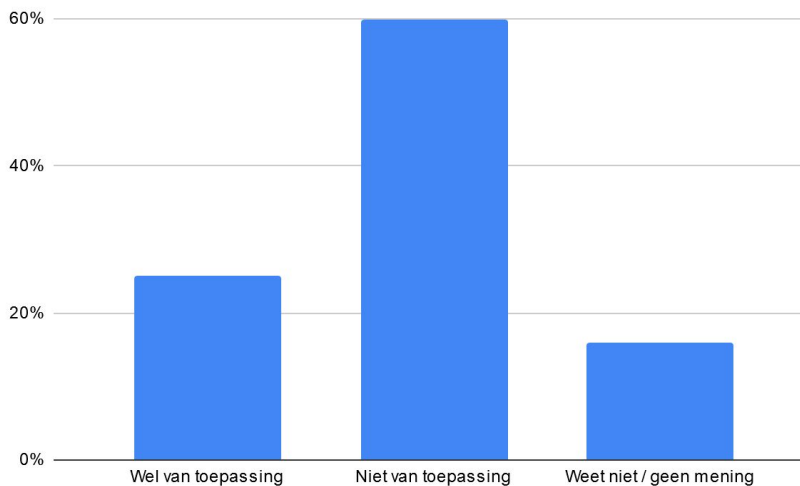
“Het betreft een combinatie van aanspreken op financiële reserves en verhogen van belastingen (tot voor kort) en daarnaast ook inzetten van een Actieplan om tot terugdringing van zorgkosten te komen zonder daarbij in te boeten aan kwaliteit en bereikbaarheid/beschikbaarheid van zorg. Of dit voor '21 en verder nog houdbaar is, is sterk de vraag.”

“We hebben grote moeite om de wettelijke ruimte te vinden om strenger beleid te maken met betrekking tot toegang voorzieningen. Maar in de gesprekken met cliënten proberen we wel veel meer te sturen op minder, korter en goedkoper.”

“Al enige jaren is de rijksbijdrage niet toereikend. Ommen heeft een aantal jaren geleden al de belastingen verhoogd. Door het structurele tekort en de eis van een sluitende begroting boeten andere voorzieningen in.”

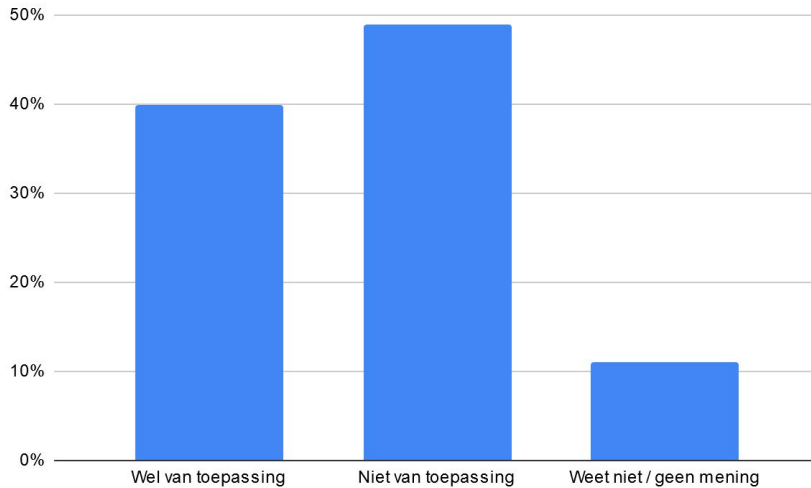
Stelling: "Door extra financiële tekorten als gevolg van de coronacrisis zal de toegang tot gemeentelijke zorgvoorzieningen (maatschappelijke opvang, beschermd wonen, jeugdzorg) verslechteren."

151 respondenten

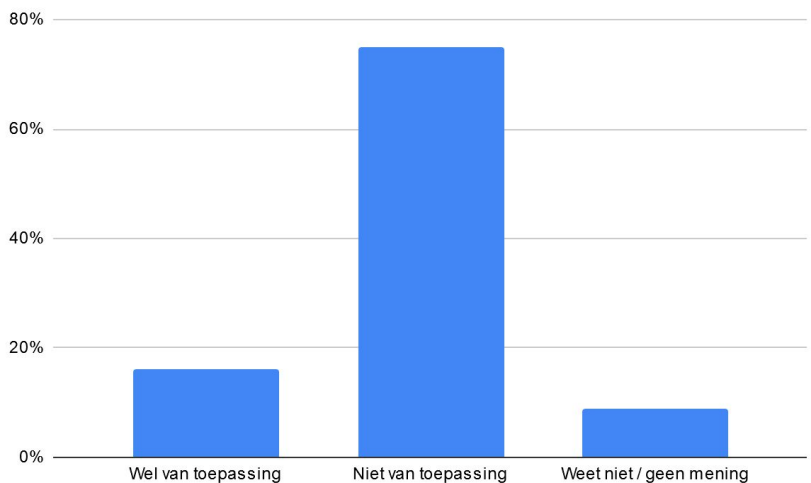

Stelling: "Mijn gemeente wordt door financiële krapte gedwongen om strenger te zijn in het toekennen van zorg (maatschappelijke opvang, beschermd wonen, jeugdzorg) voor personen van buiten mijn gemeente."

151 respondenten

Stelling: "Onduidelijkheid over welke gemeente financieel verantwoordelijk is leidt ertoe dat inwoners lang moeten wachten op de juiste zorg."

Hoe staat het met de toegang tot zorgvoorzieningen in uw gemeente?

"Aan alles zit een grens. Onze gemeenteraad stelt gelukkig aan het toekennen van zorg geen voorwaarden. Als het nodig is dan is het nodig. Maar wat gaat er gebeuren als we hierdoor geen reserves meer hebben. Daar gaan we nu langzaam naar toe."

"Wij kijken met meer nadruk waar inwoners vandaan komen en gaan met andere gemeenten ook in gesprek over hun inwoner en de gemaakte kosten."

"Strenger in het toekennen van zorg voor inwoners van buiten de gemeente is van toepassing, mits de wet dat niet in de weg staat. Het is meer een algemene lijn, die we steeds intensiever gaan volgen als zijnde bezuinigingen op het sociaal domein en de tekorten die we ervaren de afgelopen jaren."

“We stoeien steeds vaker met andere gemeenten over de vraag wie gaat betalen”

“Wat betreft strenger zijn voor personen van buiten onze gemeente is het antwoord nee als het gaat om personen binnen onze regio maar ja als het gaat om personen van buiten de regio.”

“Tot nu toe zijn we niet strenger aan de poort geweest (de toegang). Nu de tekorten steeds verder oplopen en onze financiële positie slechter wordt, ontkomen we daar waarschijnlijk niet meer aan.”

“We kiezen er in voorkomende gevallen voor het te regelen voor de betreffende inwoner, en daarna afspraken te maken over de bekostiging. Dit leidt soms wel tot langdurige discussies”

“Inwoners verhuizen om zo de gewenste opvang Beschermd Wonen te krijgen. Dan ontstaat er dus discussie tussen gemeentes over wat een passend aanbod is en wie dat moet betalen.”

“Bij voorzieningen gericht op volwassenen proberen we te sturen op niet meer voorzieningen dan waar de populatie van onze gemeente om vraagt.”

“we proberen dit wel te voorkomen maar als het financieel heel moeilijk is zullen we minder bereid zijn om kosten op ons te nemen die misschien voor een ander zijn.”

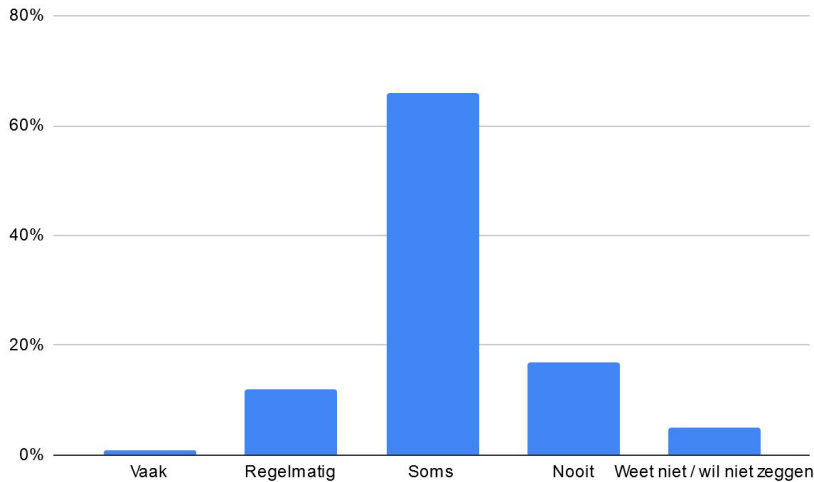
“Tot nu toe hebben de financiële tekorten niet geleid tot een beperking in de toegang tot zorg (er wordt geen nee verkocht) door de financiële tekorten komt dit adagium wel zwaar onder druk te staan”

“Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met centrumgemeente ten aanzien van bepaalde zorgvormen, bijv. beschermd wonen. Dit verandert wel in de toekomst, Nuenen moet zelf ook voor voorzieningen zorgen, dat gaat lastig worden is mijn voorspelling, gelet op de grootte en de financiële situatie van de gemeente.”

“We zijn strenger aan de 'poort' zodat de hulp zoveel mogelijk aan kwetsbare doelgroep ten goede komt.”

Hoe vaak heeft uw gemeente discussie met andere gemeenten over wie de (financiële) verantwoordelijkheid voor een hulpbehoevende inwoner op zich neemt?

151 respondenten

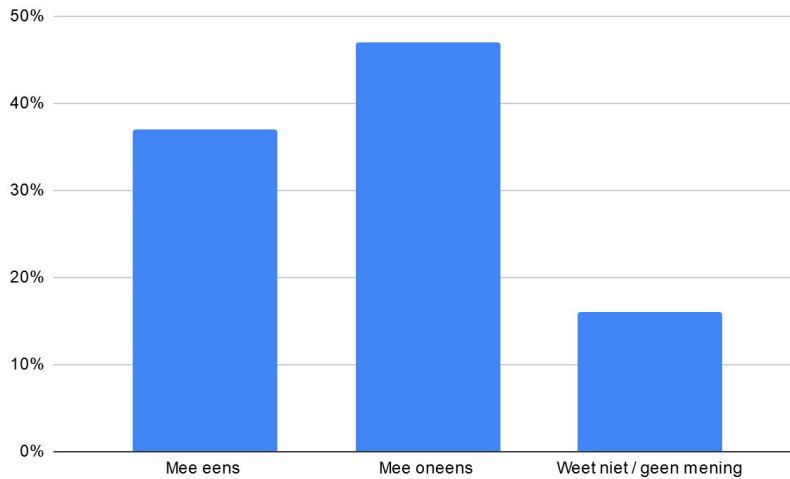
“Voor gezin met Multi problematiek werd op enig moment geschikte woning in andere gemeente gevonden. Wethouder Jeugdzorg van desbetreffende gemeente hield dat tegen vanwege hoge kosten.”

“Casus van een client van het moeder-kindhuis. De gemeente van herkomst wilde niet betalen voor zijn inwoner. Als kleine gemeente kunnen wij echter al die kosten niet alleen dragen. Daarom maken we nu vooraf goede financiële afspraken.”

“Dit speelt onder andere bij woon-zorg locaties. De aanbieder verhuurt een kamer en biedt intensieve begeleiding (denk bijvoorbeeld aan een moeder-kind huis). Er worden regelmatig inwoners uit andere gemeenten geplaatst, de andere gemeenten stelt dan de indicatie en neemt daarna pas contact op met de gemeente waar de woon-zorg locatie gevestigd is. Dit leidt regelmatig tot discussies. Een ander voorbeeld is wanneer de inwoner in een andere gemeente staat ingeschreven, dan de daadwerkelijke verblijfplaats. In de jeugdhulp is het woonplaatsbeginsel hier in principe helder over, toch leidt het in de WMO en Jeugdhulp tot discussie.”

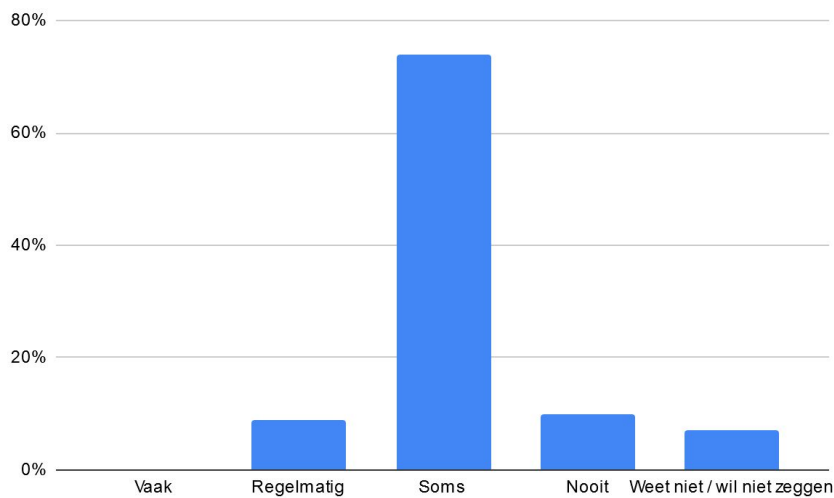
Stelling: "De financiële tekorten in mijn gemeente lopen op doordat wij in onze gemeente een jeugdzorginstelling hebben."

68 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een jeugdzorginstelling binnen hun gemeente hebben kregen deze stelling voorgelegd)

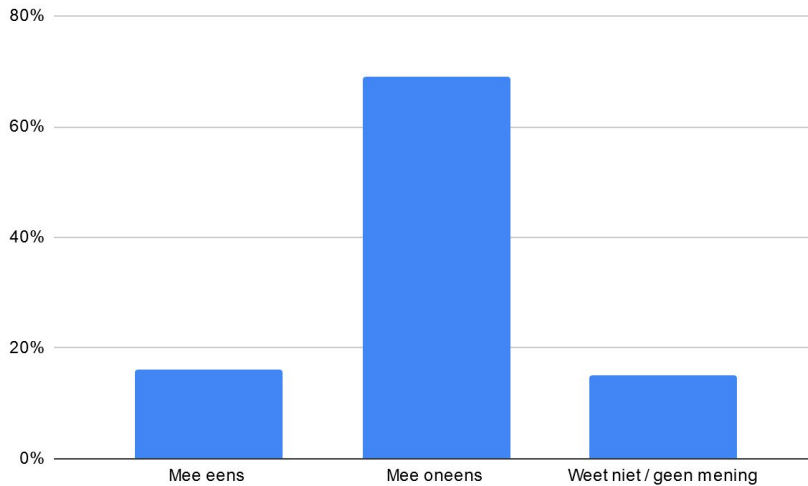
Is het wel eens onduidelijk welke gemeente financieel verantwoordelijk is voor een casus in de jeugdzorg?

68 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een jeugdzorginstelling binnen hun gemeente hebben kregen deze vraag voorgelegd)

Stelling: "Onduidelijkheid over welke gemeente financieel verantwoordelijk is leidt ertoe dat kinderen lang moeten wachten op de juiste zorg."

68 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een jeugdzorginstelling binnen hun gemeente hebben kregen deze stelling voorgelegd)

“De jeugdzorginstelling wordt voornamelijk gebruikt door personen die oorspronkelijk niet uit onze gemeente of zelfs onze regio komen. Wanneer ze een plaats krijgen in de jeugdzorginstelling wordt de gemeente Woudenberg financieel verantwoordelijk voor eventuele bijstand, de zorg en in sommige gevallen ook de eventuele vervolgzorg die de personen nodig hebben.”

“Het woonplaatsbeginsel kost ons jaarlijks naar schatting 500.000 euro, en dat is nu al 7 jaar op rij zo.”

“We hebben een aantal gezinshuizen in onze gemeente waar kinderen van buiten de gemeente met een voogdij maatregel worden geplaatst. Hier gaan wij als gemeente de kosten voor betalen ons budget is hier niet op berekend.”

“Grote regionale intramurale instelling trekt veel jongeren uit een heel brede regio.”

“er zijn een aantal gezinshuizen en zorgboerderijen die kinderen opvangen met een voogdijmaatregel. Deze kinderen woonden niet in de gemeente Dinkelland zelf maar komen van buiten de gemeente Dinkelland. Het woonplaatsbeginsel zorgt ervoor dat de kosten betaald moeten worden door de gemeente Dinkelland. Per kind 100.000 euro per jaar. Dat doet financieel pijn!”

“In onze gemeente staat een residentiële jeugdzorginstelling. De kinderen vallen onder onze financiële verantwoordelijkheid, maar komen vaak niet uit onze gemeente. De kosten die hiermee gemoeid zijn, zijn enorm (meer dan € 150.000 per kind per jaar) en maken bijna 60% uit van de totale last aan maatwerkvoorzieningen 18-. Compensatie door het Rijk loopt via de t-2 systematiek, waardoor toenames in de aantallen kinderen die in deze instelling wonen pas na 2 jaar tot uiting komen in de compensatie. Hierdoor lopen wij als gemeente een enorm financieel risico en zijn wij sterk afhankelijk van een juiste berekening van deze compensatie.”

“Ja de aanwezigheid van een zorgaanbieder zorgt voor een aanzuigende werking van zorgkosten (vb. moeder-kindhuizen en gezinshuizen).”

“Hét echte probleem is het structureel achterblijven van financiering door het rijk!”

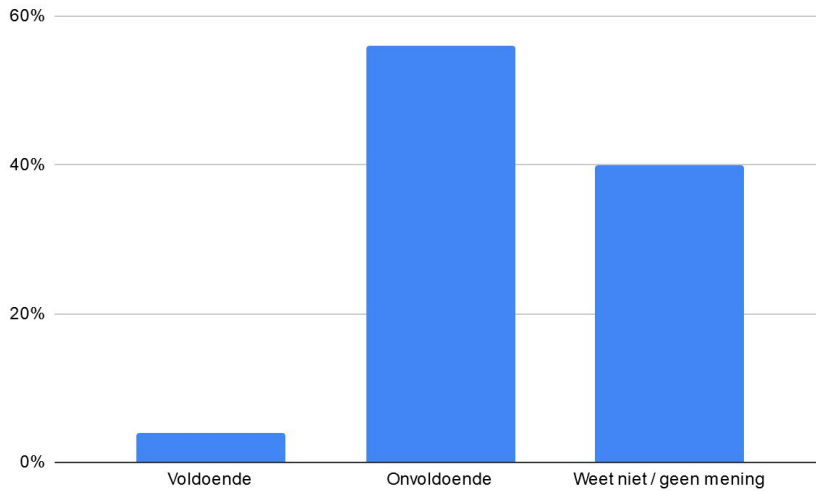
“Wij hebben een voorziening voor moeders met kinderen. Vaak kunnen deze moeders niet terug naar de woonplek waar ze vandaan kwamen. Doordat ze zich in onze gemeente inschrijven, zijn wij op basis van het huidige woonplaatsbeginsel verantwoordelijk voor de kosten. Met zicht op de aanpassing van het woonplaatsbeginsel per 2020 en later 2021, hebben we in 2019/2020 slechts minimaal geïnvesteerd in een oplossing voor dit probleem. Nu het woonplaatsbeginsel opnieuw is uitgesteld, en het aantal plaatsing in 2020 gegroeid is, heeft het wel prioriteit. Dit zijn hele dure plaatsingen.”

“het gaat nu vooral over het woonplaatsbeginsel, waar wij vanwege de gezinshuizen die in onze gemeente gevestigd zijn een fors nadeel van hebben. Voorlopig zijn de regels duidelijk en betalen we voor zorgvragers vanuit andere gemeenten.”

“Wij hebben sinds 2019 een jeugdzorginstelling in onze gemeente, door kinderen in Voogdij bij deze instelling en 18+ kinderen zijn de kosten vanwege het woonplaatsbeginsel enorm toegenomen. Wij krijgen hier pas in het jaar t+2 een compensatie voor middels de integratieuitkering beschikbaar bij de algemene uitkering van 2021. Dit leidt in de jaarrekening 2019 en 2020 tot een flink tekort.”

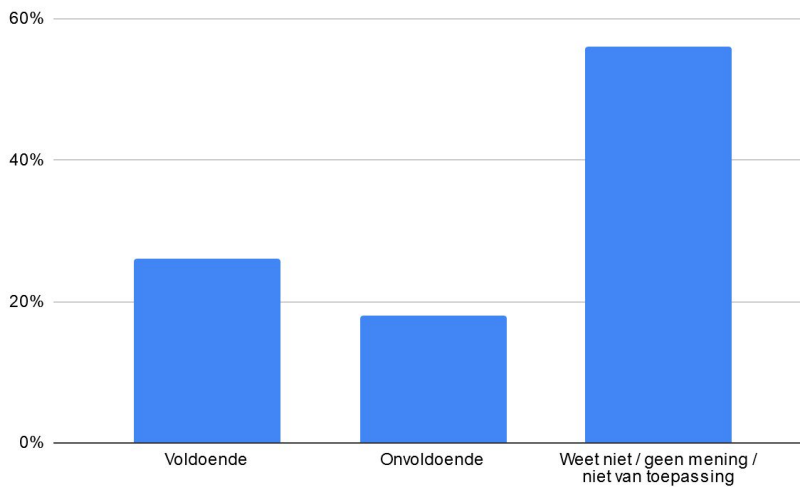
Wordt uw gemeente vanuit het Rijk voldoende of onvoldoende gecompenseerd voor de hogere zorgkosten als gevolg van de aanwezigheid van een jeugdzorginstelling in uw gemeente?

68 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een jeugdzorginstelling binnen hun gemeente hebben kregen deze vraag voorgelegd)

Tonen collega-gemeenten zich voldoende of onvoldoende bereid om personen die uitstromen uit een jeugdzorginstelling op te nemen in hun gemeente?

68 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een jeugdzorginstelling binnen hun gemeente hebben kregen deze vraag voorgelegd)

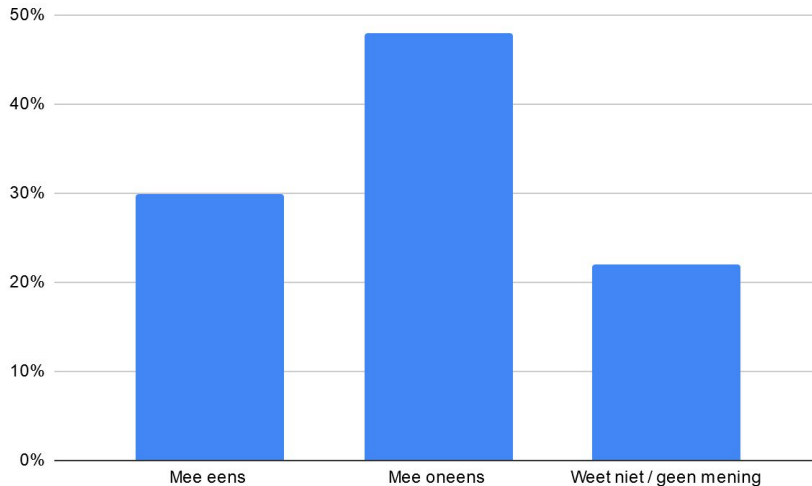

“Wat niet in het dorp of in de stad hoort, wordt ook niet aangenomen. Men is niet bereid de problemen te delen.”

“Onze gemeente is aantrekkelijk voor gezinshuizen. Hier wonen over het algemeen kinderen met een forse hulpvraag. In Borne zijn 4 gezinshuizen gevestigd, zij dragen samen zorg voor 24 kinderen met een forse hulpvraag. Doordat een groot deel van deze kinderen onder een voogdijmaatregel geplaatst zijn, zijn wij als Borne verantwoordelijk. Dit doet een groot beroep op ons jeugdbudget.”

Stelling: "De financiële tekorten in mijn gemeente lopen op doordat wij in onze gemeente een ggz-instelling hebben."

54 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een GGZ-instelling binnen hun gemeente hebben kregen deze stelling voorgelegd)

"Uitstroom uit een GGZ-instelling betekent vaak instroom binnen de gemeente als het gaat om ambulante begeleiding, dagbesteding, inkomensvoorzieningen"

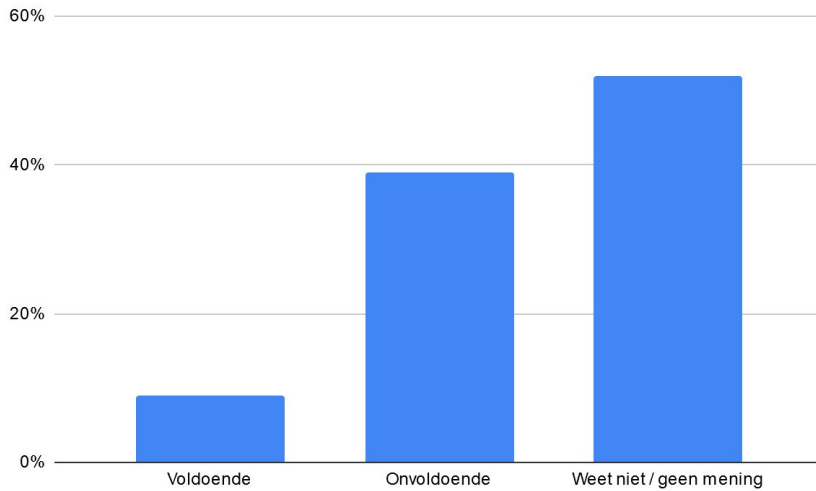
"Mensen stromen uit in onze gemeente, daardoor in verhouding veel mensen met psychische problemen. Gaat vaak over op volgende generatie, dus daardoor ook veel kinderen in jeugdzorg. Daarnaast leidt de extramuralisering tot vraagstukken rond leefbaarheid en veiligheid in de wijken. Hoeveel kan een wijk dragen als het gaat om mensen met een zorgvraag."

"Er vinden vaker doorverwijzingen plaats naar wmo, beschermd wonen, maatschappelijk werk, sociale werkvoorziening, schuldhulpverlening, bewindvoering, eigenlijk verhoogde instroom in de hele sociale infrastructuur"

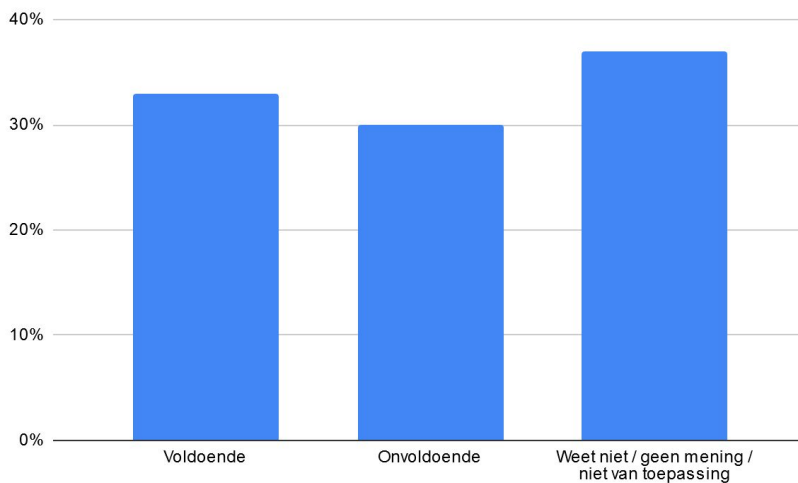
"Aanbod scheidt sowieso vraag. aanwezigheid van aanbod in centrumgemeente én afwezigheid buiten onze regio doet mensen naar ons toekomen voor GGZ-zorg. Waar dit aanvankelijk ZVW -zorg is, leidt dit tot uitstroom naar de Wmo en gaat men vaak niet meer terug naar gemeente van herkomst."

Wordt uw gemeente vanuit het Rijk voldoende of onvoldoende gecompenseerd voor de hogere zorgkosten als gevolg van de aanwezigheid van een ggz-instelling in uw gemeente?

54 respondenten (alleen respondenten die hadden aangegeven dat zij een GGZ-instelling binnen hun gemeente hebben kregen deze vraag voorgelegd)

Tonen collega-gemeenten zich voldoende of onvoldoende bereid om personen die uitstromen uit een ggz-instelling op te nemen in hun gemeente?

“Wat niet in het dorp of in de stad hoort, wordt ook niet aangenomen. Men is niet bereid de problemen te delen.”

“De regionale spreiding van GGZ-instellingen wordt niet op adequate wijze geadresseerd in de huidige verdelingsmodellen. De relatief hoge dichtheid van deze instellingen in Tynaarlo komt niet terug in ons aandeel in de beschikbaar gestelde rijksmiddelen.”

“Naarmate de tekorten in beschermd wonen en sociaal domein op gaan lopen dan zal bereidheid van de gemeenten om mee te werken aan uitstroom uit ggz instellingen afnemen. Het solidariteitsbeginsel komt onder druk te staan.”